

УДК 338.43.001.76

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*А.С. Шафрай, факультет економіки та менеджменту, спеціальність
«Менеджмент організації і адміністрування», 5 курс
Науковий керівник – В.П. Стадник, асистент кафедри менеджменту
ВП Національного університету біоресурсів і природокористування
України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

Анотація: розглянуто активізацію інноваційної діяльності в сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: інноваційна діяльність, активізація, ринок інновацій, науково-технічний прогрес

Досвід розвинутих країн показує, що важливий вплив на розвиток науки і в цілому на науково-технічний прогрес забезпечує держава, реалізуючи одну із функцій державного управління – проведення науково-технічної політики в сільськогосподарському виробництві [4].

Основні теоретичні і методологічні положення, пов'язані з розкриттям сутності й змісту інноваційної діяльності, особливостями і закономірностями її прояву в сільськогосподарських підприємствах викладені в роботах В.І. Благодатного, В.О. Василенка, С.А. Володіна, О.І. Дація, О.В. Донця.

Головною ціллю держави є забезпечення економічного росту, основою якого повинна стати інноваційна політика спрямована на створення умов для освоєння нових і удосконалених існуючих технологій, організаційних, виробничих, організаційно-економічних заходів.

Для активізації інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств необхідно розробити чітку послідовну політику, яка повинна здійснюватися на основі:

- здійснення моніторингу інноваційної діяльності та інноваційних прогнозів основних напрямків освоєння науково-технічних досягнень в сільському господарстві на перспективу;
- впровадження інновацій, які підвищують ефективність виробництва і конкурентоздатність продукції;
- створення системи комплексної підтримки інноваційної діяльності;
- розвитку інфраструктури інноваційного процесу;
- підтримці і розвитку науково-технічного потенціалу;
- активізація співробітництва на державному і міжнародному рівнях всіх зацікавлених сторін інноваційного процесу.

На сучасному етапі в рішенні важливих галузевих програм зростає значення державних і регіональних цільових програм. Необхідно створення державою інвестиційного фонду для фінансування наукових досліджень, здійснення державних цільових програм і важливих інноваційних проектів.

Джерелами такого фонду могли б бути відрахування частини податку на додану вартість від реалізації сільськогосподарської продукції і мита на продукцію для сільського господарства [1].

Важливим напрямком формування системи інноваційного забезпечення сільського господарства є створення ринку інновацій.

Ринок інновацій – це система економічних відносин між споживачами (товаровиробниками) інноваційної продукції або інноваційних послуг і суб'єктами

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

пропозицій (власниками інноваційної продукції, інформаційно–консультаційних і впроваджувальних послуг) з приводу їх виробництва, придбання і використання [2].

Суб'єктами ринку інновацій є виробники інноваційної продукції, інформаційні, консалтингові і інші формування які надають послуги по впровадженню. Сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм та форм власності, які є споживачами інноваційної продукції виступають в якості об'єкту ринку інновацій. Товаром на ринку інновацій є інноваційна продукція і інноваційна послуга (інформація, консультація, навчання) [3].

Як товар інноваційні продукція може бути реалізована тільки при наявності на неї відповідного попиту. Інноваційна продукція повинна задовольняти потреби конкретного ринку, відповідати рівню сучасних потреб, бути доступною як за ціною так і за сприйняттям.

Ринок інновацій виконує наступні функції:

- забезпечення – задовольняє потреби учасників в реалізації і придбанні інноваційної продукції;
- регулювання – оптимально формує попит і пропозицію на інноваційну продукцію і інноваційні послуги, забезпечуючи їх раціональний розподіл між суб'єктами інноваційної діяльності і встановлюючи рівень цін на них;
- інформування – є посередником при розповсюдженні інформації між учасниками інноваційного процесу;
- стимулювання – сприяє створенню конкурентоспроможного інноваційного продукту, розширенню переліку інноваційних послуг і засобів їх здійснення.

Ринок інновацій сільського господарства формують наукові і освітні організації, комерційні підприємства, творчі колективи, окремі вчені і винахідники. Покупцями інноваційного продукту виступають сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм та форм власності [4].

Головним завданням ринку інновацій є просування інноваційної продукції з метою задоволення потреб сільськогосподарських товаровиробників здатної забезпечити і отримати ними додаткового економічного, технологічного, соціального і екологічного ефектів.

Основними принципами формування ринку інновацій є:

1. Наявність попиту на інноваційну продукцію – за цим організаційним принципом відбувається формування планів виробництва інноваційної продукції, організація інноваційних формувань, їх розмір, підбір виконавців.

2. Різноманітність пропозицій і конкурентоздатність – наприклад, умови виробництва рослинницької продукції в різних кліматичних, економічних умовах не можуть бути задоволені однаковими інноваційними пропозиціями, а потребують розробки різноманітних підходів. Споживач має можливість вибрати свій найкращий науковий варіант рішення проблеми, а різні фінансові, інвестиційні можливості припускають також вибір найбільш придатних виконавців, між якими повинна мати місце конкуренція.

3. Перші два принципи дають можливість повного і якісного задоволення попиту на інноваційну продукцію і це є третій принцип ринкових відносин. Він потребує відповідальності за надану інноваційну послугу, придбану інноваційну продукцію.

4. Правої, соціальної захищеності і мотивованості. Формування ринку інновацій в Україні спирається на матеріальну, законодавчу і нормативну базу. Збереження патентного права, інтелектуальної власності повинно бути умовою ринкових відносин. Будь яка ринкова дія передбачає взаємну зацікавленість и повинна бути мотивована.

Ринок інноваційної продукції і інноваційних послуг є саморегулюючою системою. Однак, напрямок науково-технічного прогресу, не може відбуватися в некерованому режимі

і держава повинна впливати на нього шляхом його регулювання. Державне регулювання розвитку ринку інновацій повинно включати:

- формування і здійснення єдиної інноваційної політики;
- законодавче і нормативне забезпечення інноваційної діяльності;
- сприяння залученню додаткових джерел фінансування наукових досліджень;
- використання механізму державних цільових програм по найбільш важливим напрямкам розвитку;
- формування системи впровадження інновацій і сприяння її функціонуванню.

Таким чином ринок інновацій для сільського господарства це сегмент аграрного ринку, що забезпечує взаємні економічні інтереси наукових організацій, розробників інновацій і виробників наукоємної продукції, різних впроваджувальних формувань і сільськогосподарських підприємств в ефективному просуванні інновацій в сільськогосподарське виробництво.

Система інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств передбачає поряд з функціонуючими науковими організаціями, які виробляють наукову продукцію наявність певної впроваджувальної ланки, в якості якої можуть виступати центри інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Вони можуть виконувати наступні функції:

- моніторинг, збір закінчених наукових розробок для формування банку інформаційних ресурсів і підготовки прогнозно-аналітичної інформації;
- формування замовлень на науково-дослідні розробки;
- доведення науково-технічних розробок до стадії інноваційного продукту;
- координація впроваджувальної діяльності в сільському господарстві і реклама спрямована на використання інновацій в сільськогосподарському виробництві.

На сучасному етапі діючі інноваційні формування не забезпечують ефективного впровадження наукових розробок у сільськогосподарські підприємства, одним із факторів, що перешкоджає впровадженню інновацій на сільськогосподарських підприємствах є недостатня кваліфікація управлінських кадрів, бо оцінити і зрозуміти доцільність впровадження інновацій в виробництво може тільки висококваліфікований спеціаліст.

Тому забезпечення інноваційної діяльності кадровою складовою призведе до підвищення інноваційної активності сільськогосподарських підприємств.

Навчанням та підвищенням кваліфікації в галузі інноваційного менеджменту повинні займатися викладачі наукових закладів та спеціалісти інноваційних формувань, а саме регіональних центрів інноваційного розвитку (ЦІР), що пропонуються для організації ефективної системи впровадження інновацій [3].

До заходів кадрового забезпечення центрів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств відносяться:

- розробка програм кадрового забезпечення ЦІР;
- здійснення державної підтримки кадрового забезпечення ЦІР (підготовку, професійну перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів здійснювати за рахунок державного та регіонального бюджетів);
- формування законодавчої і нормативної бази, які регламентують кадрове забезпечення ЦІР;
- систематичне підвищення кваліфікації викладачів, які викладають курс інформаційно-консультаційного забезпечення інноваційної діяльності в сільському господарстві.

Перепідготовка персоналу управління інноваційними процесами на підприємстві повинна проводитися регулярно, тобто інноваційний процес повинен мати безперервний характер. Форми підготовки персоналу пропонується проводити в формі проведення курсів

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

підвищення кваліфікації всередині підприємства, програмного навчання зі сторони зовнішніх наукових або учбових закладів, які розробляють або апробують інновації.

Доцільно відновити на новій основі форми обміну досвідом ведення господарства і управління. Базовими організаціями обміну передовим досвідом повинні стати сільськогосподарські підприємства не тільки ті, які мають високі показники ефективності виробництва, але і ті, що мають в складі системи управління підрозділи по управлінню інноваційними процесами. Обміну передовим досвідом доцільно придати не тільки демонстративний характер, але і інформаційний, аналітичний, рекомендаційний з обліком особливостей ведення сільського господарства в конкретних агрокліматичних, технологічних і фінансово-економічних умовах.

Таким чином, якісні зміни кадрового потенціалу передбачають удосконалення системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації в галузі інноваційного менеджменту. Система повинна виходити із концепції отримання фундаментальної базової освіти з обсягом знань, що дозволять робітнику бути професійним в умовах зміни кон'юнктури ринку, мати високу інноваційну сприйнятливість, готовим при необхідності швидко перенавчатися, орієнтуватися в потоці інформації і постійно підвищувати свою кваліфікацію.

Важелем створення сприятливих економічних умов для підвищення інноваційної активності виробників та споживачів інновацій є податкова система. Задача держави – вибірково послабити податковий тиск по пріоритетним напрямкам інноваційної діяльності. Для формування ресурсної бази необхідно знижувати податки і надавати податкові пільги на розробку і практичну реалізацію науково – технічної продукції. Стимулюючим заходом науково-технічний прогрес може бути звільнення від податку на прибуток доходів, спрямованих на освоєння ресурсозберігаючих технологій, модернізацію виробництва, підвищення кваліфікації і навчання персоналу інноваційним прийомам господарювання.

До економічних заходів державної підтримки інноваційної діяльності необхідно віднести також створення фінансово-стійкої системи страхування інвестицій в інноваційні проекти, розширення переліку страхових послуг, компенсації частини страхових платежів на страхування інноваційних ризиків за рахунок державного бюджету. Доцільним є створення за підтримкою держави спеціалізованих венчурних фондів для розвитку системи страхування інноваційних ризиків. Страхові фонди могли б виступати від імені держави гарантом повернення страховикам можливих збитків і механізмами відшкодування державних коштів, витрачених на створення системи страхування інноваційної діяльності.

Планування і прогнозування інноваційної діяльності, регулювання процесів впровадження закінчених науково-технічних розробок відносяться до числа найважливіших сучасних напрямків в інноваційній діяльності.

В останній час особливе значення набуває економічне стимулювання інновацій в сільське господарство. Воно повинно охоплювати всі етапи інноваційного процесу: від зародження ідеї і проведення досліджень до освоєння його результатів виробництвом и отримання ефекту при задоволенні взаємного інтересу дослідників і сільськогосподарських товаровиробників. Для стимулювання технологічного і технічного розвитку сільського господарства, необхідно здійснювати субсидування організаціям розробникам інновацій на проектування і виготовлення дослідних зразків, сільськогосподарським товаровиробникам при придбанні нової техніки та обладнання - впродовж перших трьох років їх виробництва – у розмірі 25% ціни підприємства – виробника.

Враховуючі значення техніки у впровадженні передових технологій, необхідні субсидії, які будуть представлятися для компенсації початкового лізингового внеску на придбання машин і обладнання вітчизняного виробництва для рослинництва та тваринництва за ставкою не нижче 15%, але не більше 70% вартості майна, яке купується за лізингом.

Важливий регулятор інноваційної активності є амортизаційна система. Діюча амортизаційна система потребує суттєвого удосконалення. Оптимальні строки служби

засобів праці будь якого призначення визначаються під дією багатьох факторів: якості виготовлення, технічного обслуговування, експлуатації, рівня використання тощо. Врахувати сукупність їх впливу, ще й на весь період дії норм амортизації неможливо.

Тому період амортизації не може слугувати критерієм для визначення часу заміни обладнання. Збільшення сум амортизаційних відрахувань буде сприяти розширенню фінансових можливостей підприємств і посиленню їх інвестиційної активності. В сучасний час облікова функція амортизаційної системи переважає над її стимулюючою роллю. Збільшення стимулюючої функції амортизації буде сприяти прискоренню впровадженню технологічних інновацій.

Таким чином до напрямків організаційно-економічного механізму функціонування системи інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств належать державна підтримка, формування ринку інновацій, організація системи впровадження інновацій, створення економічних умов, інноваційно-кадровий менеджмент.

Формування системи інноваційного забезпечення сільськогосподарських підприємств і її організаційно-економічного механізму призведе до створення сприятливого інноваційного середовища, забезпечить перетворення наукових ідей і розробок в інноваційні продукти, впровадження цих продуктів в виробництво а також збереження та розвиток інноваційного потенціалу регіону.

Список літератури

1. Белебеха І.О. Управління розвитком сільських територій на регіональному рівні / І.О. Белебеха, В.В. Бакум // Економіка АПК. - 2008. - № 11. – С. 118
2. Біловодська О.А. Інноваційна політика держави в контексті світового досвіду / О.А. Біловодська // Вісник СНАУ. Серія «Економіка та менеджмент». – 2002. - № 3-4. – С. 28
3. Володін С.А. Наукові основи інноваційного провайдингу на прикладі наукоємної сфери АПК / С.А. Володін. - К. : Дія, 2006. – 112 с. 4. Гаман М.В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід./ Микола Васильович Гаман. – К. : Вікторія, 2004. – 311с.
4. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України/ Олександр Іванович Дацій. – К. : ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2007. – 428с.

***Annotation:** activation of innovative is considered activity in agricultural enterprises.*

***Keywords:** innovative activity, activation, market of innovations, scientific and technical progress*

ACTIVATION OF INNOVATIVE ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES
A.S. Shafrai